

Preventie- en Handhavingsplan Alcohol

Gemeente Berg en Dal

2023-2026

Aanleiding

Met dit Preventie- en Handhavingsplan Alcohol geeft de gemeente Berg en Dal invulling aan een wettelijke taak (artikel 43a) in de uitvoering van de Alcoholwet. Deze wet regelt verstrekking van alcoholhoudende dranken en beschermt onze jeugd tegen de negatieve effecten van alcohol op gezondheid en veiligheid.

De Alcoholwet (artikel 43a) schrijft voor dat gemeenten een Preventie- en Handhavingsplan Alcohol opstellen dat beleid bevat voor zowel de preventie van alcoholgebruik onder jongeren, als de handhaving van de wet. Hiermee wil de wetgever stimuleren dat gemeenten actief nadenken over en uitvoering geven aan het verbinden van de beleidsterreinen Volksgezondheid (voorlichting/educatie en bewustwording) en Openbare Orde en Veiligheid (regelgeving en handhaving) als het gaat om alcoholpreventie.

Landelijk wordt al veel aandacht besteed aan alcoholpreventie. Denk hierbij aan de NIX-campagne. Het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol is bedoeld om op lokaal niveau (beleids-) maatregelen te treffen als aanvulling op de landelijke campagnes.

Waarom is een Preventie- en Handhavingsplan Alcohol belangrijk?

Alcohol is niet zomaar een consumentenproduct. Onlangs waren er in Nederland nog een aantal verkeersongelukken met dodelijke afloop, waarbij de chauffeurs hadden gedronken. De slachtoffers, gezinnen met jonge kinderen, dragen de gevolgen levenslang met zich mee. Daarom is het belangrijk om verantwoord alcoholgebruik blijvend aandacht te geven, ook voor volwassenen. Want voor hen is het drinken van alcohol vaak ook normaal: 'kom, we gaan een borrel drinken' of 'laten we gezellig een wijntje nemen'.

Voor jongeren en jongvolwassenen zijn de risico's van alcoholgebruik groter dan voor volwassenen. Niet alleen zijn de acute gevolgen voor hen vaak ernstiger – zij raken bijvoorbeeld eerder bewusteloos en kunnen onder invloed over hun seksuele grenzen heen gaan – maar ook heeft drinken op jonge leeftijd gevolgen voor de lange termijn. Denk aan verstoring van de hersenontwikkeling en een grotere kans op verslavingsproblemen. Agressief en asociaal gedrag komt bovendien vaker voor bij jongeren die drinken dan bij hun niet drinkende leeftijdgenoten.

Uit de landelijke onderzoeken blijkt dat er een stagnatie is in de daling van alcoholgebruik onder scholieren tussen de 12 en 18 jaar. Bovendien is er een flinke groep jongeren en jongvolwassenen die binge drinkt en zit er zowel bij verstrekkers als bij ouders ruimte voor versterking van hun verantwoordelijkheid en preventieve rol.

Wij realiseren ons dat dit plan als betuttelend kan worden ervaren. In onze gemeente is het drinken van alcohol op jonge leeftijd niet ongebruikelijk en ouders staan dit vaak ook toe: 'dat deden we zelf ook toen we jong waren'. Ook kan het gevoel ontstaan dat tegenwoordig niks meer mag.

Toch is het belangrijk aandacht aan dit onderwerp te besteden. We krijgen namelijk signalen van de scholen dat zij zich zorgen maken over het alcoholgebruik. Ook ziet het sociaal team in onze gemeente relatief veel verslavingsproblemen bij volwassenen.

Het is net als bij roken: een omslag in het denken kost tijd.

Sommige groepen jongeren (en jongvolwassenen) lopen een groter risico op problematisch alcoholgebruik. Het gaat bijvoorbeeld om kinderen van ouders met een verslaving of psychische problematiek en kinderen met een licht verstandelijke beperking.

Volden aan beleid en regelgeving

Artikel 43a van de Alcoholwet regelt waaraan het preventie- en handhavingsplan moet voldoen. Hierin is het volgende geregeld:

1. De gemeenteraad stelt elke vier jaar een preventie- en handhavingsplan vast, gelijktijdig met de vaststelling van de nota gezondheidsbeleid (zoals bedoeld in artikel 13 van de Wet Publieke Gezondheid);
2. Het plan bevat de hoofdzaken van het beleid gericht op alcoholpreventie, met name onder jongeren, en de handhaving van de wet.
3. In het plan wordt in ieder geval aangegeven:
 - a. Wat de doelstellingen zijn;
 - b. Welke acties worden ondernomen om alcoholgebruik, met name onder jongeren te voorkomen;
 - c. De wijze waarop het handhavingsbeleid wordt uitgevoerd en welke handhavingsacties worden ondernomen;
 - d. Welke resultaten minimaal behaald dienen te worden.

Met dit Preventie- en Handhavingsplan voldoen we aan de gestelde eisen vanuit het Rijk.

We doen het niet alleen

In de regio Nijmegen heeft 8 jaar (van 2009-2016) het regionale alcoholmatigingsproject 'Durf Nu' gedraaid, uitgevoerd door de GGD en IrisZorg en in opdracht van de gemeenten in de regio Nijmegen. In deze samenwerking zijn verschillende borgingsafspraken vastgelegd. De afgelopen periode hebben we nog een keer kritisch naar deze afspraken gekeken en met elkaar besloten waar we blijven samenwerken en waar niet. We blijven in de toekomst regionaal verschillende acties oppakken. Hier lees je meer over bij het thema 'We werken regionaal waar mogelijk en lokaal waar nodig'.

Resultaten en thema's

Het doel is om het alcoholgebruik in onze gemeente te verminderen door in te zetten op handhaving en preventie. We willen vooral inzetten op jongeren: onder 18 drinkt niemand, na 18 jaar zetten we in op bewustwording. We benoemen drie concrete resultaten:

- Afname van alcoholgebruik onder de 18 jaar met de focus op klas 2. In 2026 heeft maximaal 30% (nu 44%) in klas 2 ooit alcohol gedronken en 10% (nu 18%) in de laatste 4 weken.
- Afname van dronkenschap bij jongeren. Nu is 25% van de minderjarigen ooit dronken of aangeschoten geweest. In 2026 is dit percentage lager dan 20%.
- Toename van naleving op wetgeving verkoop alcohol door verkooppunten. Dit percentage ligt boven de 40% in het volgende Mysteryshop onderzoek (nu: 36%).

De behaalde resultaten toetsen we periodiek. Hiervoor hebben we 2 meetinstrumenten: Het Mysteryshop onderzoek (lees verder bij 'we werken regionaal waar mogelijk en lokaal waar nodig') en de Gezondheidsmonitor van de GGD. Zie in bijlage 1 de percentages over alcoholgebruik onder kinderen/ jongeren uit de laatste Gezondheidsmonitor (2021). In bijlage 2 lees je de resultaten van het Mysteryshop onderzoek in 2022.

Over vier jaar koppelen we in een nieuwe versie Preventie- en Handhavingsplan Alcohol terug of de resultaten zijn behaald.

Om bovengenoemde doelstellingen te halen zetten we in op 3 thema's met verschillende concrete acties. Dit zijn:

- Educatie, ondersteuning en vroeg signalering
- Handhaving
- We werken regionaal waar mogelijk en lokaal waar nodig.

Thema 1: Educatie, ondersteuning en vroeg signalering

IrisZorg heeft als Instelling voor Verslavingszorg de deskundigheid/expertise voor alcoholpreventie. Iriszorg heeft hier jaarlijks uren voor. (1) Jaarlijks bespreken we met Iriszorg waarop in te zetten.

Iriszorg zet (eventueel samen met de GGD) in op 3 groepen:

- Alcoholverstrekkers: Om alcoholverstrekkers te helpen bij het naleven van de regels biedt Iriszorg face-to-face trainingen aan.
- Scholen: Iriszorg en de gezondheidsmakelaars School en Jeugd van de GGD Gelderland-Zuid gaan in gesprek met scholen hoe ze zo effectief mogelijk aan alcoholpreventie kunnen werken. Dit is onderdeel van het programma Gezonde School, genaamd 'Helder op school'. Door de schoolomgeving en alle school gerelateerde activiteiten alcoholvrij te houden ondersteunt het onderwijs NIX18 en de norm dat alcoholgebruik niet vanzelfsprekend is. Alle voortgezet onderwijs scholen uit de regio zijn aangesloten bij Helder op school. Er is een gezamenlijke aanpak. Het thema alcoholgebruik komt bij het Montessori College periodiek terug tijdens de mixweken.
- Ouders: Via verschillende kanalen van Iriszorg en de GGD krijgen ouders voorlichting over alcohol- en uitgaanopvoeding. Dit gebeurt via (online) ouderavonden, binnen een pubercursus of het bezoek aan websites zoals www.hoepakijidataan.nl en www.helderopvoeden.nl. (2) De gemeente communiceert actief over deze activiteiten.

Met deze activiteiten vergroot Iriszorg de kennis over en bewustwording van de invloed van alcohol op de gezondheid van jongeren. Daarnaast is er aandacht voor het verschuiven van de sociale norm met betrekking tot de verhoogde leeftijdsgrens én het draagvlak voor de nieuwe Alcoholwet.

Het jongerenwerk van Forte Welzijn heeft 2 jongerencentra: de Tof in Millingen a/d Rijn en de Maddogs in Groesbeek. Naast gebouw gebonden jongerenwerk 'lopen' ze ook de routes

door de dorpen om in contact te komen met onze jongeren. (3) Dit thema bespreken we bij de jaarlijkse opdracht voor het jongerenwerk. Ook (4) geeft het jongerenwerk voorlichting over alcohol- en drugsgebruik wanneer dit nodig is én de jongeren hiervoor open staan. Dit doet het jongerenwerk met Iriszorg. Samen wordt uitgezocht hoe hier vorm aan te geven. (5) Het jongerenwerk en Iriszorg hebben nauw contact op casusniveau. Als het jongerenwerk zich zorgen maakt over het alcoholgebruik van een jongere wordt Iriszorg ingeschakeld.

(6) Elk jaar stelt de gemeente tijdens carnaval leeftijdsbandjes beschikbaar voor de horeca en carnavalsverenigingen. Op deze manier wordt het barpersoneel ontlast en kunnen jongeren bij binnenkomst een bandje krijgen als ze de leeftijd 18 t/m 25 jaar hebben. Jongeren zonder bandje krijgen geen alcohol.

Alle betrokken partijen werken nauw samen om (7) extra aandacht te geven aan landelijke publiekscampagnes op dit thema. We promoten NIX 18 en Ik Pas actief.

Verantwoord alcohol- en drugsgebruik is ook één van de drie thema's in het Lokaal Preventie Akkoord Berg en Dal: Voorkomen is gezonder dan genezen. Er is uitvoeringsbudget beschikbaar om de ambities op dit thema te realiseren. De resultaten uit dit Preventie- en Handhavingsplan zijn ook voor het Lokaal Preventie Akkoord het uitgangspunt. (8) Alle Berg en Dalse organisaties die het Preventieakkoord hebben ondertekend kunnen een aanvraag indienen om alcoholgebruik bij jongeren terug te dringen. Er is uitvoeringsbudget beschikbaar om dit op te pakken. Plannen kunnen elk moment worden ingediend door initiatiefnemers.

Thema 2: Handhaving

In de regio Rijk van Nijmegen wordt het (1) toezicht op de Alcoholwet uitgevoerd door een pool buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's). Dit gespecialiseerde team voert onder regie van de Nijmeegse handhavingscoördinator, de controles uit in opdracht van de deelnemende gemeenten. Op het moment van schrijven zijn dit alleen de gemeenten Berg en Dal en Nijmegen. Nijmegen legt een aantal keer per jaar verantwoording af.

(2) Wij geven accenten voor de handhaving per kwartaal mee. We kunnen dan een specifieke branche (horeca, sportvereniging of evenement) benoemen om extra op in te zetten.

In de afgelopen periode is de handhaving en preventie verder op elkaar afgestemd. Zo is er bijvoorbeeld een goede samenwerking tussen GGD/ IrisZorg en de Nijmeegse Handhavingscoördinator en de BOA-pool. Preventiewerkers ondersteunen BOA's tijdens de controles en geven mee op welke wijze preventieactiviteiten en –maatregelen kunnen worden ingebouwd in het handhavingsprotocol.

De volgende controles worden uitgevoerd:

- Basiscontroles: Onder de basiscontroles vallen de vergunningscontroles van horecabedrijven; slijterijen en paracommerciële horecabedrijven (sportverenigingen, jongerencentra, dorpshuizen etc.) met een vergunning zoals bedoeld in artikel 3 van de Alcoholwet.
- Hotspotcontroles: Deze controles zijn bedoeld om met name de naleving te controleren bij alcoholverkooppunten waar veel jongeren komen en waar de naleving van de leeftijdsgrenzen voor de verkoop van alcohol aan jongeren een risico is.

- Leef tijdscontroles evenementen: Aanvullend is er speciale aandacht voor evenementen waarvoor een ontheffing ex artikel 35 Alcoholwet is afgegeven en voor evenementen waarvoor geen ontheffing is afgegeven, maar die wel een risico opleveren voor de verkoop van alcohol aan jongeren.
- Controle drankgebruik onder 18 voor publiek toegankelijke ruimten: Het laatste controlemiddel is de controle op artikel 45 van de Alcoholwet. Het is op grond van dit artikel voor jongeren onder de 18 jaar verboden om op voor het publiek toegankelijke plaatsen alcoholhoudende drank aanwezig te hebben of voor consumptie gereed te hebben.

Thema 3: We werken regionaal waar mogelijk en lokaal waar nodig

We (1) voeren regionaal het Mysteryshop onderzoek uit. Wat is een Mysteryshop onderzoek? Bij dit onderzoek ga je met jongeren onder de 18 jaar naar verschillende locaties waar alcohol wordt verkocht en/of geschonken. Denk aan de horeca, bij voetbalverenigingen en de supermarkt. Vervolgens bestelt een minderjarige (16 of 17 jaar) een alcoholisch drankje. Krijgt de minderjarige dit? Dan wordt de wet- en regelgeving niet nageleefd.

In 2022 is een Mysteryshop onderzoek uitgevoerd. Uit dit onderzoek blijkt dat de wet- en regelgeving onvoldoende wordt nageleefd: dit is maar 36,1% van de bezoeken het geval. Vooral de sportkantines scoren slecht: hier wordt maar 16,7% nageleefd. Bij de cafetaria, horeca en supermarkten werd tijdens de bezoeken van het mysteryshop kind 50% nageleefd. De slijterijen scoren maar liefst 100% op de naleving van de wet- en regelgeving. Dit onderzoek willen we over vier jaar herhalen om de effecten van onze maatregelen te kunnen meten. Door dit regionaal op te pakken kunnen we cijfers goed vergelijken met de buurgemeenten.

Er is (2) twee keer per jaar een regionaal overleg tussen de ambtenaren Zorg, Welzijn en Jeugd en Handhaving en Openbare Orde van de regiogemeenten, IrisZorg en de GGD Gelderland Zuid. Hierin wordt het Mysteryshop onderzoek en de inzet van BOA's besproken. Ook worden goede ervaringen en actualiteiten met elkaar uitgewisseld. Het overleg zal in april en in november plaatsvinden en gemeente Nijmegen neemt hiervoor het initiatief.

Jaarlijks wordt het thema alcohol besproken in een gecombineerd overleg van de Portefeuillehouders Zorg en Welzijn en de bestuurlijk verantwoordelijken voor de handhaving. Op deze manier wordt er richting gegeven aan het alcoholmatigingsbeleid en vindt er op strategisch niveau afstemming plaats.

Bijlage 1: Cijfers Gezondheidsmonitor GGD 2021

Alle cijfers zijn percentages.

Heb je ooit alcohol gedronken? (alleen slokjes of heel glas of meer)

	Klas 2	Klas 4	Totaal Berg en Dal	Regio Gelderland Zuid	NL
Nee	56	30	42	43	47
Ja	44	70	58	57	53

Laatste 4 weken alcohol gedronken:

	Klas 2	Klas 4	Totaal Berg en Dal	Regio Gelderland Zuid	NL
Nee	85	52	66	67	71
Ja	18	48	34	33	29

Veel drinkers:

	Klas 2	Klas 4	Totaal Berg en Dal	Regio Gelderland Zuid	NL
Ooit dronken of aangeschoten geweest	7	42	25	25	23
Laatste 4 weken 5 of meer drankjes bij 1 gelegenheid (binge)	12	36	24	24	20

Bijlage 2: Mysteryshop onderzoek 2022

Wat is een Mysteryshop onderzoek? Bij dit onderzoek ga je met jongeren onder de 18 jaar naar verschillende locaties waar alcohol wordt verkocht en/of geschonken. Denk aan de horeca, bij voetbalverenigingen en de supermarkt. Vervolgens bestelt een minderjarige (16 of 17 jaar) een alcoholisch drankje. Krijgt de minderjarige dit? Dan wordt de wet- en regelgeving niet nageleefd.

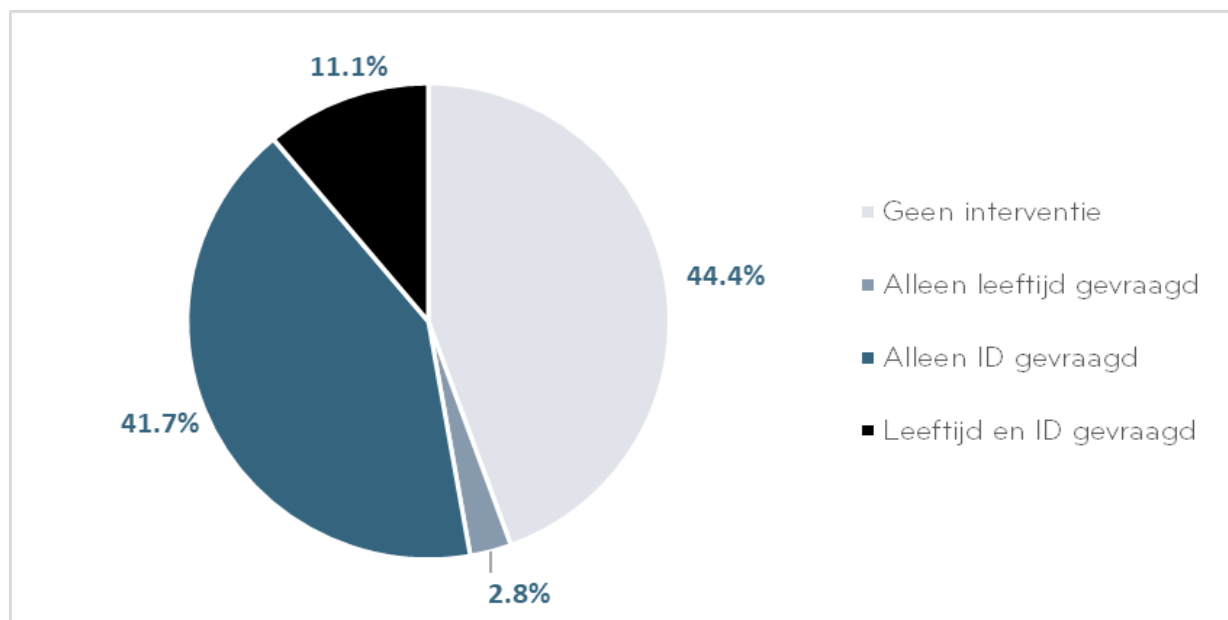
Nalevingscijfer Berg en Dal en regio Nijmegen*

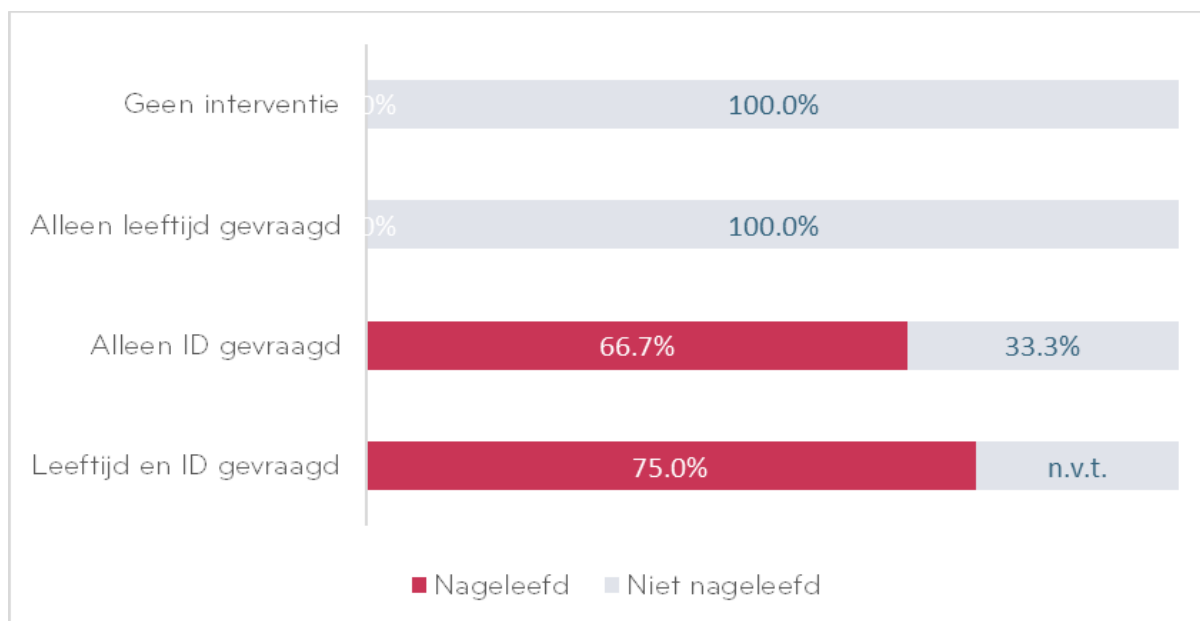
	Naleving:	Aantal bezoeken:
Berg en Dal	36,1%	36
Regio Nijmegen	36,1%	216

*Cijfers per gemeente zijn niet 1-op-1 te vergelijken, bijvoorbeeld omdat de ene gemeente de hotspots beter kent dan de andere gemeente.

Interventies

- Bij 16 aankoopogingen vroeg de verkoper niet naar de leeftijd of het ID van de mysterykind (44.4%). Het mysterykind kon in alle gevallen alcoholhoudende drank kopen (100%).
- Bij 1 aankoopoging vroeg de verkoper alleen naar de leeftijd van de mysterykind (2.8%). Het mysterykind kreeg in dit geval de alcohol mee.
- Bij 15 aankoopogingen vroeg de verkoper enkel naar het ID van de mysterykind (41.7%). In 10 gevallen mocht het mysterykind geen alcoholhoudende drank kopen (66.7%).
- Bij 4 aankoopogingen vroeg de verkoper zowel naar de leeftijd als naar ID (11.1%). Dit leidde in 75% van de gevallen tot naleving (75.0%).

Hulpmiddelengebruik

Van de 19 keer dat er naar ID is gevraagd, is er 3 keer zichtbaar een hulpmiddel gebruikt om de geboortedatum te controleren (15.8%). Drie verkopers controleerde de leeftijd door de geboortedatum in te toetsen in het kassasysteem. In alle gevallen leidde hulpmiddelgebruik tot naleving (100.0%).

Van de 16 aankoopogingen waarbij geen hulpmiddel is gebruikt (84.2%), is er 10 keer nageleefd (62.5%).

Verkoopkanalen

	Nageleefd:	Niet nageleefd:	Aantal bezoeken:
<i>Cafeteria</i>	50%	50%	6
<i>Horeca</i>	50%	50%	8
<i>Supermarkt</i>	50%	50%	2*
<i>Slijterij</i>	100%	0%	2
<i>Sportkantine</i>	16,7%	83,3%	18
<i>Totaal:</i>	-	-	36

*Supermarkten voeren zelf ook Mysteryshop onderzoeken uit.